

Vec C-238/19

**Zhrnutie návrhu na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 98 ods. 1
Rokovacieho poriadku Súdneho dvora**

Dátum podania:

20. marec 2019

Vnútroštátny súd:

Verwaltungsgericht Hannover

Dátum rozhodnutia vnútroštátneho súdu:

7. marec 2019

Žalobca:

EZ

Žalovaná:

Bundesrepublik Deutschland (Spolková republika Nemecko),
v zastúpení Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (Spolkový
úrad pre migráciu a utečencov, Nemecko)

Predmet konania vo veci samej

Účastníci konania sa v konaní pred vnútroštátnym súdom nezhodujú v tom, či sa žalobca, ktorému už bola priznaná doplnková ochrana, môže voči žalovanej domáhať priznania postavenia utečenca.

Predmet a právny základ návrhu na začatie prejudiciálneho konania

Vnútroštátny súd žiada Súdny dvor podľa článku 267 ZFEÚ o výklad smernice 2011/95 v prípade, v ktorom sýrsky štátny príslušník podliehajúci brannej povinnosti opustil svoju krajinu pôvodu z dôvodu hroziaceho povolania do vojenskej služby a v súčasnosti žiada v Spolkovej republike Nemecko o priznanie postavenia utečenca.

Prejudiciálne otázky

1. Má sa článok 9 ods. 2 písm. e) smernice 2011/95/EÚ vykladať v tom zmysle, že „odmietnutie vykonania vojenskej služby v čase konfliktu“ si nevyžaduje, aby dotknutá osoba odmietla vykonať vojenskú službu vo formalizovanom postupe odmietnutia, ak právna úprava štátu pôvodu neupravuje právo na odmietnutie vykonania vojenskej služby?

2. V prípade kladnej odpovede na prvú otázku:

Chráni článok 9 ods. 2 písm. e) smernice 2011/95/EÚ prostredníctvom „odmietnutia vykonania vojenskej služby v čase konfliktu“ aj tie osoby, ktoré sa po uplynutí lehoty na odklad vojenskej služby neprihlásia na vojenskej správe štátu pôvodu a útekom sa vyhnú nútenému odvodu?

3. V prípade kladnej odpovede na druhú otázku:

Má sa článok 9 ods. 2 písm. e) smernice 2011/95/EÚ vykladať v tom zmysle, že pre osobu podliehajúcu brannej povinnosti, ktorá nemá informácie o svojej budúcej oblasti vojenského nasadenia, by vojenská služba priamo alebo nepriamo zahŕňala „trestné činy alebo akty, na ktoré sa vzťahujú dôvody vylúčenia, ako sú stanovené v článku 12 ods. 2“ už len z toho dôvodu, že ozbrojené sily jej štátu pôvodu sa opakovane a systematicky dopúšťajú takýchto zločinov alebo činov, pričom nasadzujú osoby podliehajúce brannej povinnosti?

4. Má sa článok 9 ods. 3 smernice 2011/95/EÚ vykladať v tom zmysle, že aj v prípade prenasledovania podľa článku 9 ods. 2 písm. e) smernice 2011/95/EÚ musí podľa článku 2 písm. d) smernice 2011/95/EÚ existovať spojenie medzi dôvodmi uvedenými v článku 10 smernice 2011/95/EÚ a činmi, ktoré sa podľa

článku 9 ods. 1 a 2 smernice 2011/95/EÚ považujú za prenasledovanie, alebo stav, keď chýba ochrana proti takýmto činom?

5. V prípade kladnej odpovede na štvrtú otázku: ide o spojenie, v zmysle článku 9 ods. 3 v spojení s článkom 2 písm. d) smernice 2011/95/EÚ, medzi prenasledovaním formou stíhania alebo potrestania za odmietnutie vykonať vojenskú službu, a dôvodom prenasledovania už v tom prípade, ak stíhanie alebo potrestanie nadväzuje na odmietnutie?

Uvedené ustanovenia medzinárodného práva

Dohovor o právnom postavení utečencov z 28. júla 1951 (Ženevský dohovor o utečencoch)

Ženevský dohovor o ochrane civilných osôb počas vojny z 12. augusta 1949

Dodatkový protokol k Ženevským dohovorom z 12. augusta 1949 o ochrane obetí medzinárodných ozbrojených konfliktov (Protokol I)

Dodatkový protokol k Ženevským dohovorom z 12. augusta 1949 o ochrane obetí ozbrojených konfliktov nemajúcich medzinárodný charakter (Protokol II)

Uvedené predpisy práva Únie

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/95/EÚ z 13. decembra 2011 o normách pre oprávnenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva mať postavenie medzinárodnej ochrany, o jednotnom postavení utečencov alebo osôb oprávnených na doplnkovú ochranu a o obsahu poskytovanej ochrany (Ú. v. EÚ L 337, 2011, s. 9), najmä článok 2 písm. d), článok 9 ods. 1, 2 písm. e) a ods. 3, článok 10, článok 12 ods. 2

Uvedené ustanovenia vnútroštátneho práva

Asylgesetz (zákon o azyle, ďalej len „AsylG“), najmä § 3 ods. 1, 2 a 4, § 3a ods. 1 bod 1, ods. 2 bod 5 a ods. 3, § 3b ods. 1 a 2

Völkerstrafgesetzbuch (Zákonník medzinárodného trestného práva) z 26. júna 2002

Zhrnutie skutkového stavu a konania

- 1 Žalobca je sýrskym štátnym občanom. Krajinu svojho pôvodu opustil 6. novembra 2014 po mori a cez viacero štátov pricestoval 5. septembra 2015 po súši do Spolkovej republiky Nemecko. Žalovanej predložil 28. januára 2016 formálnu žiadosť o azyl.

- 2 Žalobca počas vypočúvania žalovanou v zásade uviedol, že ešte neabsolvoval svoju vojenskú službu v sýrskej armáde a zo strachu, že by sa musel zúčastniť na občianskej vojne, požiadal o odklad vojenskej služby. Odklad mu bol povolený do ukončenia jeho vysokoškolského štúdia vo februári 2015. Štúdium ukončil v apríli 2014 a svoju krajinu pôvodu opustil v novembri 2014, pretože mu hrozilo povolanie do vojenskej služby.
- 3 Žalovaná rozhodnutím z 11. apríla 2017 priznala žalovanému doplnkovú ochranu. Vo zvyšnej časti jeho žiadosť o azyl zamietla. Žalobca podal proti tomuto rozhodnutiu 1. mája 2017 žalobu na vnútroštátny súd.

Hlavné tvrdenia účastníkov konania vo veci samej

- 4 Žalobca sa v zásade odvoláva na tú skutočnosť, že aj bez ohľadu na individuálne dôvody, mu už za samotný útek zo Sýrie a podanie žiadosti o azyl v Spolkovej republike hrozí v Sýrii prenasledovanie.
- 5 Žalovaná zastáva názor, že sám žalobca sa v Sýrii nestal objektom prenasledovania, ktoré by malo príčinnú súvislosť s jeho odchodom. Prenasledovania sa nemusí obávať ani ako navrátiliec, pretože len utiekol pred občianskou vojnou. V každom prípade však neexistuje súvislosť medzi činmi prenasledovania a dôvodom prenasledovania.

Zhrnutie odôvodnenia návrhu na začatie prejudiciálneho konania

O vnútroštátnom právnom stave

- 6 Žalobca žiada o priznanie postavenia utečenca podľa § 3 ods. 1 a 4 v spojení s § 3a ods. 1 bodom 1 a ods. 2 bodom 5 zákona o azyle (ďalej len „AsylG“). Podľa tohto ustanovenia sa cudzincovi prizná postavenie utečenca, ak sa z oprávnenej obavy pred prenasledovaním z dôvodu jeho rasy, náboženstva, národnosti, politických názorov alebo príslušnosti k určitej sociálnej skupine nachádza mimo územia štátu svojho pôvodu. Podľa § 3a ods. 2 bodu 5 AsylG sa stíhanie alebo potrestanie za odmietnutie vykonania vojenskej služby v čase konfliktu môže považovať za prenasledovanie, ak by vykonávanie vojenskej služby zahŕňalo spáchanie zločinov alebo činov, na ktoré sa vzťahujú dôvody vylúčenia upravené v § 3 ods. 2 AsylG. Za takéto skutky sa podľa § 3 ods. 2 prvej vety bodu 1 AsylG považujú trestné činy proti mieru, vojnové zločiny alebo trestné činy proti ľudskosti. Podľa § 3a ods. 3 AsylG musí existovať spojenie medzi dôvodmi prenasledovania upravenými v § 3 ods. 1 bode 1 AsylG v spojení s § 3b AsylG a činmi, ktoré sa podľa § 3a ods. 1 AsylG považujú za prenasledovanie.
- 7 Judikatúra nemeckých správnych súdov v oblasti politického prenasledovania (sýrskych) osôb podliehajúcich brannej povinnosti z dôvodu stíhania alebo potrestania za odmietnutie výkonu vojenskej služby je nejednotná.

O situácii v Sýrii

- 8 V Sýrii prebieha od roku 2011 vnútroštátny ozbrojený konflikt. Vnútroštátny súd považuje za nesporné, že v sýrskej občianskej vojne sa všetci účastníci konfliktu rovnako, ako doteraz, opakovane dopúšťajú závažných a systematických porušení humanitárneho medzinárodného práva.
- 9 V Sýrii existuje pre mužských štátnych príslušníkov starších ako 18 rokov všeobecná dvojročná branná povinnosť. Sýrska právna úprava nepozná právo na odmietnutie vykonania vojenskej služby.
- 10 Sýrska vojenská správa stále vykonáva intenzívny nábor. V rámci povolávacieho procesu sa pritom od osôb podliehajúcich brannej povinnosti vo všeobecnosti očakáva, že sa s nástupom brannej povinnosti, napríklad po uplynutí odkladu na účely štúdia, sami prihlásia v náborovej kancelárii. Osoby podliehajúce brannej povinnosti, ktoré sa neprihlásia na vojenskej správe, sa spravidla po uplynutí doby šiestich mesiacov zapisujú na zoznam osôb vyhýbajúcich sa brannej povinnosti, ktorý sa sprístupní kontrolným bodom a iným štátnym orgánom. Takýmto zadržaným osobám vyhýbajúcim sa brannej povinnosti hrozia v čase vojny podľa sýrskeho práva tresty odňatia slobody až do výšky piatich rokov. Tresty majú svojvoľnú povahu a siahajú od zákonom stanovených trestov odňatia slobody cez riskantné nasadenie v prvej línii bez vojenského vzdelania až po popravu.
- 11 Vnútroštátny súd je presvedčený, že žalobcovi, ktorý sa krátko pre uplynutím odkladu vojenskej služby unikol právomoci sýrskych orgánov tým, že opustil Sýriu a vyhľadal ochranu v Spolkovej republike Nemecko, hrozí za toto správanie v Sýrii, ako krajine jeho pôvodu, v ktorej platí všeobecná vojenská povinnosť, ktorú si žalobca nechce splniť a ktorá by sa pravdepodobne spájala s páchaním vojnových zločinov, trestné stíhanie alebo potrestanie.

O prejudiciálnych otázkach***O prvej a druhej prejudiciálnej otázke***

- 12 Vnútroštátny súd sa predovšetkým pýta, či možno vyhýbanie sa brannej povinnosti útekom považovať za odmietnutie vykonania vojenskej služby alebo či sa vyžaduje výslovné formálne odmietnutie vykonania vojenskej služby adresované príslušným orgánom. Pre prejudiciálne otázky 1 a 2 je podstatné, či sa má článok 9 ods. 2 písm. e) smernice 2011/95 vykladať v tom zmysle, že „odmietnutie“ vykonania vojenskej služby si vyžaduje viac ako len samotný útek zo štátu pôvodu, aj keď právo krajiny pôvodu nepozná možnosť odmietnuť výkon vojenskej služby. Ak by sa vychádzalo z predpokladu, že osoba podliehajúca brannej povinnosti by bola v každom prípade povinná voči štátnym orgánom vyhlásiť, že odmieta vykonať vojenskú službu, bola by táto osoba vystavená možným represiam, bez akejkoľvek nádeje, že sa bude prihliadať na jej rozhodnutie založené na výhrade svedomia. Z uvedeného dôvodu sa vnútroštátny súd prikláňa k záveru, že aj útek osoby podliehajúcej brannej povinnosti zo štátu

pôvodu, ak z časového a vecného hľadiska súvisí s termínom povolania alebo začiatkom brannej povinnosti, možno považovať za odmietnutie vykonania vojenskej služby a že na obe prejudiciálne otázky treba odpovedať kladne.

O tretej prejudiciálnej otázke

- 13 Vylučujúca klauzula článku 12 ods. 2 písm. a) smernice 2011/95/EÚ sa týka „vojnových zločinov“. Tento pojem vychádza z článku 1 odseku F Ženevského dohovoru o utečencoch z 28. júla 1951. O vojnový zločin ide najmä vtedy, ak sú vojenské akty namierené proti osobám alebo zariadeniam, ktoré sú osobitne chránené Ženevským dohovorom o ochrane civilných osôb počas vojny z 12. augusta 1949 a dodatkových protokoloch I a II. Tieto dohovory a dodatkové protokoly boli do nemeckého práva prebraté prostredníctvom Zákonníka medzinárodného trestného práva z 26. júna 2002. Tento zákonník okrem iného upravuje, ktoré činy spadajú pod pojmu vojnový zločin a ktoré pod rovnocenný pojem „trestné činy proti ľudskosti“.
- 14 Vnútroštátny súd poukazuje na úvahy Súdneho dvora v rozsudku z 26. februára 2015, Shepherd (C-472/13, EU:C:2015:117), najmä na body 35 až 46 a s ním súvisiace návrhy generálnej advokátky E. Sharpston (EU:C:2014:2360), najmä na bod 37. Na základe tejto judikatúry vyslovuje záver, že utečenec sa sám nemusí dopustiť vojnových zločinov alebo trestných činov proti ľudskosti, ale rozhodujúce postavenie má všeobecný kontext, v ktorom sa vojenská služba vykonáva. Utečenec však musí preukázať, že jeho vojenská služba „by znamenala“ činy alebo zločiny, ktoré patria do pôsobnosti vylučujúcej klauzuly. Toto hľadisko preto zahŕňa predpoveď, pri ktorej sa musí zohľadniť miera pravdepodobnosti, že v rámci výkonu vojenskej služby budú v budúcnosti spáchané takéto skutky. Ochranu možno podľa judikatúry Súdneho dvora rozšíriť na osoby, ktoré sa priamo nepodieľajú na vojnových zločinoch len vtedy, ak sa s rozumnou pravdepodobnosťou možno domnievať, že by sa pri výkone svojich funkcií museli dostatočne priamo podieľať na takýchto činoch.
- 15 Podľa vnútroštátneho súdu je dostatočne pravdepodobné, že osoby podliehajúce brannej povinnosti sa v budúcnosti budú podieľať na vojnových zločinoch v Sýrii. Okrem iného poukazuje na mnohé správy orgánov Organizácie spojených národov, na základe ktorých dospel k záveru, že sýrske vládne vojenské jednotky sa už roky zúčastňujú vo veľkej miere na systematických vojnových zločinoch a pritom nasadzujú do boja osoby podliehajúce brannej povinnosti.
- 16 Vnútroštátny súd sa pýta, či sa len na základe tejto okolnosti možno s rozumnou pravdepodobnosťou domnievať, že vojenská služba by pre osobu podliehajúcu brannej povinnosti zahŕňala prinajmenšom nepriamu účasť na vojnovom zločine. Vnútroštátne súdy z rozsudku vo veci Shepherd vyvodzujú, že osoby podliehajúce brannej povinnosti, ktoré sa vyhýbajú vojenskej povinnosti, sú povinné označiť aj nepriame dôkazy, na základe ktorých možno určiť vojenskú jednotku, ku ktorej by vo svojej krajine pôvodu táto osoba patrila. Túto požiadavku vnútroštátny súd nepovažuje za primeranú. Po prvé, toto hľadisko nie je jediným určujúcim

hľadiskom, pretože Súdny dvor v rozsudku vo veci Shepherd vychádzal z viacerých rovnocenných nepriamych dôkazov, ako napríklad z individuálnej situácie, osobných okolností žiadateľa a zo skutočností týkajúcich sa krajiny pôvodu, z ktorých musí vyplývať, že situácia, ktorá existuje v tejto službe s rozumnou pravdepodobnosťou odôvodňuje predpoklad o spáchaní tvrdých vojnových zločinov. Vnútroštátny súd sa po druhej domnieva, že nie sú splnené skutkové predpoklady, z ktorých Súdny dvor vychádzal vo veci Shepherd. Súdny dvor argumentoval tým, že Spojené štáty americké v zásade postihovali vojnové zločiny a že k vojenskému zásahu v Iraku došlo na základe mandátu Bezpečnostnej rady, so súhlasom a pod dohľadom medzinárodného spoločenstva štátov. Sýrsky štát však vojnové zločiny nestíha, ale ich podporuje. Sýrska armáda bola nasadená bez mandátu, bez súhlasu a dohľadu medzinárodného spoločenstva štátov, pričom toto spoločenstvo jej nasadenie odsudzuje. Po tretie, od utečenca sa požadujú informácie, ktoré spravidla tak, ako v prejednávanej veci, nedokáže predložiť, a to konkrétne o tom, akú vojenskú funkciu a v ktorej jednotke by zastával, ak by sa nevyhol vojenskej službe.

- 17 Vnútroštátny súd si v tejto súvislosti kladie (ďalšiu) otázku, či by vojenská služba pre žiadateľa „zahŕňala“ skutky spadajúce pod vylučujúcu klauzulu aj vtedy, ak sa zistí, že individuálna situácia a osobné okolnosti síce nie pre posúdenie otázky prínosné, ale už zo samotných okolností v krajine pôvodu rozumnou pravdepodobnosťou vyplýva situácia vo vojenskej službe, ktorá odôvodňuje obavy, že dôjde k spáchaniu vojnových zločinov. Vnútroštátny súd sa s ohľadom na konkrétne okolnosti sýrskej občianskej vojny domnieva, že iba teoretická možnosť, že by osoba podliehajúca brannej povinnosti mohla absolvovať svoju vojenskú službu bez zločineckých prostriedkov, nestačí na to, aby sa jej tvrdenie o tom, že už samotná vojenská služba by zahŕňala spáchanie vojnových zločinov alebo trestných činov proti ľudskosti, považovalo za nepravdepodobné.

O štvrtej prejudiciálnej otázke

- 18 Článok 9 ods. 3 smernice 2011/95 si vyžaduje spojenie medzi činmi prenasledovania v zmysle článku 9 ods. 2 smernice 2011/95 alebo chýbajúcu ochranu pred takýmito činmi a dôvodmi prenasledovania upravenými v článku 2 písm. d) smernice 2011/95 v spojení s článkom 10 smernice 2011/95/EÚ. Vnútroštátny súd kladie otázku, či sa takáto podmienka pre ochranu utečencov vzťahuje aj na prenasledovanie v zmysle článku 9 ods. 2 písm. e) smernice 2011/95.
- 19 Nemecké súdy na túto otázku odpovedajú nejednotne. Vnútroštátny súd vyjadruje pochybnosti o tom, či sa má článok 9 ods. 3 smernice 2011/95 uplatniť v prípade podľa článku 9 ods. 2 písm. e) smernice 2011/95, pretože toto ustanovenie si ako jediné vyžaduje v prípade skutkovej podstaty podľa odseku 2 príčinnú súvislosť, konkrétne stíhanie alebo potrestanie „kvôli odmietnutiu vykonania vojenskej služby“, kým všetky ostatné skutkové podstaty predpokladajú jednoduché skutkové okolnosti. Okrem toho by osoba, ktorá odmietla vykonať vojenskú službu musela preukázať, že v zmysle článku 2 písm. d) smernice 2011/95 sa vo

svojej krajine pôvodu obáva prenasledovania z „dôvodu“ jej rasy, náboženstva, štátnej príslušnosti, politického názoru alebo príslušnosti k určitej sociálnej skupine. Ten, kto odmietne vykonať vojenskú službu tak, ako navrhovateľ v tomto konaní, sa bude spravidla odvolávať na to, aby vyjadril svoj základný filozofický postoj v zmysle článku 10 ods. 1 písm. e) smernice 2011/95. V tejto súvislosti vzniká otázka, či je vôbec v prípade takých skutkových okolností, ako v tejto veci, vôbec možné, aby neexistovalo požadované spojenie, keďže sa aj samotné presvedčenie, že osoba nesmie vykonávať vojenskú službu počas konfliktu, ak by sa pritom mohla dopustiť vojnových zločinov, má považovať za politický názor.

O piatej prejudiciálnej otázke

- 20 Svojou piatou prejudiciálnou otázkou sa vnútroštátny súd snaží zistiť, či stíhanie alebo potrestanie za odmietnutie vykonania vojenskej služby môže v zmysle článku 9 ods. 2 písm. e) smernice 2011/95 predstavovať prenasledovanie z dôvodov politického názoru v zmysle článku 10 ods. 1 písm. e) smernice 2011/95.